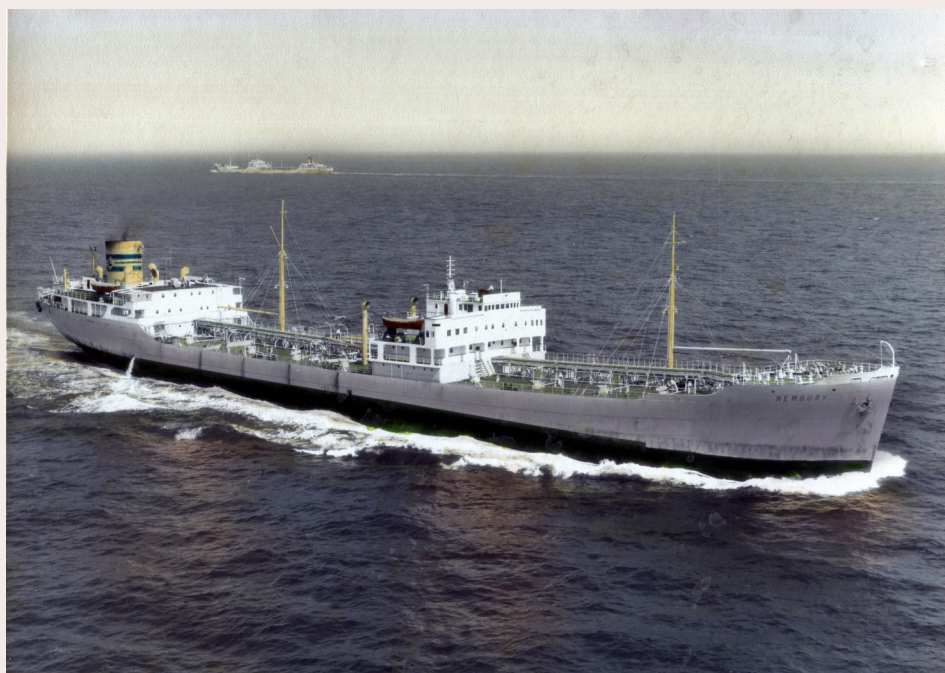

Jaakko Lind

Vid havet

VID HAVET

Jaakko Lind

Vid havet

© Marekulla2024

© Jaakko Lind 2024

Reviderad and raupplaga

Språkgranskning: Henrik Hausenoch Helga Vuorio

Förlag: BoD · Books on Demand, Helsingfors, Finland

Tryck: Libri Plureos GmbH, Hamburg, Tyskland

ISBN: 978-952-80-8238-5

Vid havet

Innehållsförteckning	5
Introduktion	7
Brev från Strömma	9
Maskinisten Erik	19
I storm och stiltje	28
Bilagor	63
Index	70

Introduktion

Vid havet är en samling av tre artiklar om sjöhistoria. ”Brev från Strömma” tar läsaren till Kimitoön i den andra hälften av 1800-talet. Isak Lindbergs brev till sin studiekompis öppnar det vardagliga livet av kanalvakten och lots. Kejsarfamiliens besök på 1880-talet gav en lyxig höjdpunkt till Lindbergs karriär som lots.

”Maskinisten Erik Luoto” är en lite annorlunda historia som börjar från 1940-talets slut då beväringen Luoto deltar minsvepning på Finska viken. Livet tar honom framåt till yrket som lokman och senare till studier vid Tekniska skolan i Åbo. Efter studierna arbetar Erik Luoto på varvet av Laivateollisuus och statens järnvägar. Som pensionär börjar han ett nytt skede som en duktig hantverkare. Erfarenheter från järnvägar, dockor och flottan gav honom färdigheter att bygga fungerande lok- och fartygsångmaskiner.

I tredje artikeln ”I storm och stiltje” tecknas ett porträtt av skeppselektriker. Min kusin Hannu Männikkö arbetade på 1960- och 70-talet på olika fartyg av finska rederier. Det var också en möjlighet att resa och se världen. På den tiden var det vanligt att fartygen kunde stanna länge i hamnar. Min kusins sjömansliv var passlig till en ung man som var utan en egen familj. Ville man fundera på sin framtid som sjöman var det en period som man någon dag kunde lämna bakom sig. Arbetet som skeppselektriker var till min kusin ett genomgångsyрке. I början av 1970-talet blev det dags att tänka på någonting annat i stället. Men det är en annan historia. Jag kommer alltid att se min kusin som en riktig sjöbjörn. Stig ombord och följ med!

Brev från Strömma

Min farmors morfar Adolf Lindeberg studerade som fogde-elev vid Mustiala lantbruksläroverket åren 1842–1843. Efter sina studier sysslade han med ett och annat. Åren 1849 till 1875 var Lindeberg husbonde på min farmors födelsegård Talonen i Portas by i Tammela socken. Hans kvarlåtenskap innehåller bland annat akter och handlingar som lagfarter, köpebrev och kontrakt samt korrespondens. Tack vare min pappas kusin Inga Anttila har Adolf Lindebergs kvarlåtenskap bevarats. Hela dokumentarkivet hör numera till Forssa museums samlingar. Troligtvis har inte alla brev, som Lindeberg skrev till sina vänner och bekanta, bevarats. I varje fall vet jag inte om de existerar någonstans ännu. Det är vanligt att bevarad korrespondens är fragmentariskt. I de brev som Lindeberg mottog, upprepas ofta vissa element och uttryck. Till exempel hälsningar såsom ”må väl min bror” är ofta återkommande. I allmänhet använde man språk och stilar på varierande sätt. Rättstavning var inte vedertagen praxis. I denna skrift behandlar jag en del av Lindebergs korrespondens, nämligen brev han fick från sin kurskamrat Isak Lindberg under studietiden i Mustiala. Han var förvaltare på Toppjoki gård i Angelniemi socken. Under åren 1842–1844 var lantmätare Bror Erik Mallén godsägare på Toppjoki. Hans svåger, bergsrådet Viktor Zebor Bremer var ägare åren 1845–1864.

Det finns tre bevarade brev från Isak Lindberg. Det första brevet är daterat den 29 november 1843. Isak skriver hur han har längtat efter Adolf, hans ”kristna bror”. Han skriver också att Toppjoki gård ligger nära havet och kyrkan. Enligt Lindberg har församlingen en bra präst. Trots de goda förhållandena fanns det också ”en orm i paradiset”. Lindberg skriver om en dräng som gjorde sig skyldig till en stöld. Största delen av brevet innehåller hjärtliga hälsningar till mottagarna. Lindberg berättar också hur han väntar på att få svar från Lindeberg.

Han lovar också att svara genast, när det kommer ett brev från hans älskade lärobror. Adolf Lindeberg har gjort en anteckning att han har fått brevet den 20 december 1843.

Bergsrådet Viktor Zebor Bremer, ägare till Toppjoki, ägde också Tykö gård och bruk (Teijo). Han ville utveckla verksamhet på bruket. Bremer's syfte var att bli oberoende av andra. Det behövdes järnmalm och kol. Dåliga förbindelser mellan bruket och gruvan hindrade en effektiv produktion och effektivt utnyttjande av råvaror. Därför ville Bremer bättra på förbindelserna mellan Tykö och Vihiniemi gruva. Han var medveten om att också statsmakten var intresserad av att utveckla vattenledningarna. Myndigheterna ansåg det ändå viktigare att bygga Saimens kanal än farleden vid Kimitoön. Därför såg Bremer som ett enda alternativ att personligen ta ansvar för kanalbyggandet i Strömma. Året 1843 lämnade han ansökan om saken till senaten. Som syfte hade Bremer att bygga en kanal förmånligare än vad statliga myndigheter kunde. Å andra sidan var hans plan att Tykö bruk skulle ta sig an ansvaret för kanalunderhåll och anställning av kanalvakt. Som en kompensation skulle staten ge till Tykö bruk rätt att ta farledsavgifter av fartyg som använde kanalen.

Bremer fick tillstånd av senaten att bygga kanalen. Han beviljades också kanalunderhållet. Som helhet tog byggnadsarbetet cirka ett år. När Strömma kanal blev färdig, var den 180 fot lång och ungefär 10 fot djup. Vid Tykö bruk tillverkades en rullbro av järn som torde ha varit den första i Finland. Dess totallängd var 76 fot (23,2 m). Brons dragmekanism placerades på brokistan på kanalens östra strand. Meningen var att bron, som rörde sig på friktionsrullar, skulle dras åt sidan, när ett fartyg kom in i kanalen. När fartyget hade passerat skulle det skjutas tillbaka på plats. Kanalen invigdes den andra juli 1845. Projektet blev dyrare än väntat. Bremer hade varit tvungen att använda ansevnliga mängder egna råvaror till byggnadsarbetet. Till exempel behövdes det cirka 2 000 stockar. Kostnaderna för kanalvaktens byggnader saknades i kalkylerna.

"Vid havet" är ett rejält paket med tre berättelser med temat sjöfartshistoria. Författaren har trollat fram berättelser på basen av sina egna intressen, såsom släktforskning, teknik och historia och berättelser från ljugarbänkar. Sjomän brukar sitta på ljugarbänken. Vi som lyssnar på vill tro ändå att det är sant.

Författaren visste redan som ung pojke att han aldrig blir en sjöbjörn. men sjömannens historier blev för honom ett sätt att kartlägga livet. Genom att skriva har han rest till länder bortom horisonten och upplevt vågornas salta smak.

Pärmbild: M/T Newbury (FotoFlite)

